

Ese odata in septemana:
Duminec'a.

Pretiu de prenumeratiune:

pre anu intregu . . . 6 fl. v. a.
" diimetate de anu . . . 3 fl. v. a.
" patrariu de anu . . . 1 fl. 50 cr.

Pentru Romani'a si strainetate:

pre anu intregu . . . 9 fl. v. a.
" diimetate de anu . . . 4 fl. 50 cr.

LUMINA.

Correspondintiele si banii de prenumeratiune se se adreseze de a dreptulu: Redactiunei „Lumina” in Aradu, cancelari'a episcopésca.

Pentru publicatiunile de trei ori, ce contienu cam 150, de cuvinte (spatiu de 20 sire garmond) fac's a e 3 fl.; pana la 220 de cuvinte 4 fl. éra mai sus 5 fl., intielegendu-se intr' aceste sume si timbrulu. — Pretiu publicatiuniloru se se anticipe.

Fóia bisericésca, scolastica, literaria si economica.

Organu oficiale alu eparchiei romane gr. or. aradane.

Invitare de prenumeratiune la

„LUMINA”

Fóia bisericésca, scolastica, literaria si economica, Organu oficiale alu eparchiei romane gr. or. aradane.

Condituniile de prenumeratiune remanu celea din fruntea foii, adeca:

Pentru Austro-Ungaria 6 fl. v. a. la anu, si 3 fl. v. a. pre $\frac{1}{2}$ anu.

Pentru Romani'a, si strainetate, pre anu 9 fl. v. a. pre $\frac{1}{2}$ anu 4 fl. 50 cr.

Fiindu cà inoirea prenumeratiuniloru pre anulu curinte este in curgere inca si acuma—numeralu de facia se trimite la toti abonantii de mai nainte, si cu acest'a, spedarea mai departe la cei ce nu-si voru fi renoitu abonamentulu — încéta.

REDACTIUNEA „LUMINEI”

PARTE OFICIALE.

Nr. 2167 ex 1874.

1. scoli.

Tuturoru pt. inspectori de scóle in districtulu Consistoriu-lui din Aradu.

Oplu „Despre sustienerea sanetatii trupesci si sufletesci a copiiloru scolaru,” scrisu de profesorulu germanu Dr. Bock, tradusu de Iosifu Ardeleanu, Aradu, 1874. cu típariulu lui Gyulai, se recomanda invetiatoriloru si autoritatiloru scolarie. Esemplarie de vendutu sunt depuse si in cancelari'a diecesana; costa câte unulu 60 cr.

Aradu, din siedinti'a consistoriala a senatulu scolaru tienuta in ¹⁶/₂₈ Ianuaru 1875.

Andrei Papp,

Protosineclu, si Vicariu episcopescu.

PARTE NEOFICIALE.

Sinodulu diecesei aradane tienutu in biseric'a catedrala romana din Aradu la 23 Iulin an. 1850.

(Urmare.)

Prea umilit'a rugatiune a acestui Sinodu in urmatóriele se concentreadia:

1. Domnulu Isusu Cristosu pentru latirea inaltei si mantuito-rei sale invetiaturi dumnediesci a intemeiatu Biseric'a, ca unu institutu dumnediescu, in care credintiosii se se indulcésca de duhovnicescile invetiaturi, se dobandésca mangaere sufletésca, si asia aceste bunetati se se resfire in totu poporulu aceleiasi credintie; insa ca Biseric'a se póta produce aceste fructuri, este ne-inecungiaratu de lipsa despre o parte scutirea si protectiunea de-actra statu, prin care i s'ar sustienea vadi'a, onórea si autoritatea,

fara de care tota silinti'a si trud'a ministriloru bisericesci inde-siertu este; éra despre alta parte se poftesce neaternarea ei, prin care predominarea, carea este urgisita de Biserica, si ori ce sil-nicu abusu, prin care s'ar inpedecá invetiatur'a cea mantuito-re, si asia s'ar nedreptati Biseric'a, se se precurme; astfelu, si dicandu de capetenje nedreptatire póte se sufero Biseric'a prin silirea unei limbi straine; càci limb'a este organulu Bisericii, prin care se revarsa cerésca mangaere preste poporu, si prin carea se laties-ce mantuito-re invetiatura a Domnulu Isusu Cristosu, prin ur-mare firesce se poftesce, ca organulu, se fie limb'a nationala a poporulu, precum si sant'a scriptura invétia; càci propoveduirea fara intielesu nici unu fructu nu póte face; de aci fiindu de in-cheiatu, cumca viétia Bisericii este limb'a nationala a poporulu din sinulu seu, negresitu cea mai mare lipsa este sustienerea si neaternarea acelei'a; dreptu aceea, dupa ce Maiestatea Sa, prin Imperial'a Sa constitutie din 4. Martiu 1849 egal'a indreptatire a tuturoru poporeloru cu aceea se asegurdia, cumca totu popo-ru lu are ne indoitu dreptu asi pastrá si asi inaintá nationalitatea si limb'a sa, Maiestatei Sale preabunulu nostru Monarchu prea-umilita rugare se se astérna, ca neaternarea vietii Bisericii de religiunea resariténa, adeca a nationalitatii si limbei de dupa asigurisirea constitutionala, si prin lege a o garantá, si in viétia a o aduce, si asia abusurile suferite despre partea unei straine limbi, intru acestu tipu a le ciuntá preagratiosu se se indura.

2. In incepiere cu punctulu 1 vadi'a bisericii cere: ca zi-dirile, unde se aduna crestini spre marirea lui Dumnedieu, se fie in stare buna; ci acésta Diecesa cu gele iscusesco, cumca o mare parte de comunitati n'are biseric'a, ér altele au de lemnu in cea mai rea stare, si in urma altele prin regularea comunita-tiloru au remásu fara biseric'a, si fagaduintiloru despre partea proprietariloru de pamentu fácute, cumca cladirea acelor'a se va midiloci, in destulu nu s'a facutu; dar sunt si astfelu de comuni-tati, a caroru biseric'i s'a facutu jertva flacarei turburariloru din anii trecuti, ér poporulu acestei biseric'i in asia misielatate jace, càtu si mai de parte singuru a purtá indoité povare nu póte; dreptu aceea din genunchi preaumilitu este a se rugá Maiestatea Sa preainaltiatulu nostru Imperatu, si preabunulu parinte, ca lu-andu in privintia grelele suferintie a acestui poporu, cu care a avutu sute de ani a se luptá, necletit'a credintia catra inaltulu Tronu, prin care mare parte a cadiutu jertva, prefacandu-i-se totu bunulu in pulbere, si in urma, cumca acestu poporu intru implinirea deto-rintiloru sale asemene supusu este, preagratiosu se se milosti-vésca a despune: ca precum unde sub revolutiune a cadiutu bi-seric'a jertva, asia si acolo, unde nici candu nu a fostu, si unde prin regulatiune a remasu poporulu fora biseric'a, bisericile se se renoiésca cu cheltui'al'a statulu.

3. Biseric'a nóstra dreptcredintiosa, primindu invetiaturile legii crestinesci asiediate la resaritu, s'a numitu din vechime pre sine insasi, dar si prin altii afara de cuprinsulu Imperatiei Aus-triei, s'a numitu si se numesce si astadi Religiunea si Biseric'a resariténa; mai tardiu inse de alte confesiuni a inceputu a se numi prin o definitiune negativa Biserica greco neunita, ér urmatorii acestei Biserici greco ne uniti; afla dara Sinodulu acest'a Eparchialu de dreptu, a inlaturá aceea numire negativa, si a rechiamá pentru totu de una numirea cea vechia Biserica Resariténa, rugandu pre prea Inalt'a Sa Maies-tate: ca se se indure a santioná stergerea numirei coi negative si vetamatórie, si preamilstivu se poruncésca: ca in viitorime se fie numita Biseric'a resariténa.

4. In intielesulu faptelor Apostoliloru Cap. 20. vers 28. care asia suna: „luati dara aminte de voi si de tota turm'a, pentru carea Duhul santu v'a pusu pre voi Episcopi; ca se pasceti Bise-ric'a lui Dumnedieu, care o a castigatu cu scumpu sangele seu”; si éra mai de parte, pe temeulu disoi lui Cristos: Dati cele ce sunt a lui Dumnedieu lui Dumnedieu“ dela intemeierea credintiei

crestinesci avendu Ierarchia juriditiunea sa, de cea politica cu totul osebita si neaternata, carea deschilinita juriditiune, si a ei neaternare este prin mai inalte resolutiuni garantata, de trebuintia judeca Sinodulu: a ruga pre Maiestatea Sa, ca acesta juriditiune a Bisericii poporului romanu de legea resaritena, dupa ce acesta juriditiune are a se tione de dogmele si canonele Bisericii resaritene, si mai de parte se se milostivesca a o intari, si prin lege a o garantata.

5. Ca neaternat'a juriditiune a Ierarchiei, cu mai mare folosu si corespunditoriu scopului seu se pota pasi, in obladuirea Diecesii, si ca deslugirea dreptatii nici o intardiere se nu patimesca, si pana candu s'ar tione unu Sinodu generalu, de neaparata trebuintia este organisarea Consistoriului intru acelu tipu: ca acel'a sub presediulu respectivulu Episcopu se aibe mai putienu siese asesori actuali, notariu, fiscariu, si cuviintosu ajutoriu; si ca principulu bisericii acesteia potrivit, dela obladuirea lucrurilor bisericesci poporulu se nu se eschida, intre susu atinsii siese consistoriali asesori doi pe de a pururea se fie mireni; asia si Episcopulu, spre a pute cuviintosu, si necurmatu indrepta Dieces'a sa se aibe unu secretariu; si toti acestia aci numerati, cu plata, starii sale potrivit; dreptu aceea Sinodulu roga preaumilitu pre Maiestatea Sa preabunulu nostru stapanitoriu, ca si pana la mai potrivit'a organisatiune, ce s'ar infintia in Sinodulu generalu, se se indure tote aceste ale infintia, si pre susu atinsulu personalu cu plata dela Statu, starii fiecarui cuvenita, alu indiestra.

6. Cea mai mare misielatate, si nenorocire a poporului romanu de relegiunea resaritena de acolo provine, caci nefiindu dotatu clerulu a.) prea arari intieleginti barbati s'au resolvatu la acesta stare, era; b.) carii s'au si resolvatu, ne avendu midiloncele traiulu, sunt siliti in loculu crucii a prinde cornele plugulu, si asia asi parasi turm'a, carea dupa aceea nesciindu catu mai putienu de dulceti'a invetiaturiloru, cresce si pere in intanereculu nesciintiei; dreptu aceea ca acesta nespusa reatate se se pota precurma, dupa ce prin pronuntiarea egalei indreptari a tuturor confesiuniloru din Imperiulu austriacu, si relegiunea resaritena la aceeasi trepta s'a redicatu, ca si clerulu bisericii resaritene se pota raspunde scopului seu, adeca: se pota siervi bisericii potrivit asediamenturiloru lui Cristosu, a invetiati si a luminati poporulu, este de lipsa, ca se aiba vadia, se fie dotatu asemene clerulu altoru confesiuni; de mare detorintia si-tiene dara Sinodulu acest'a: cu fisca aplecatiune a ruga pre Maiestatea Sa, Preainaltulu Imperatu: ca preagratiu se se indure clerulu Bisericii resaritene cuviintosa dotatie a orendui, prin unu fundu in bani gata, seu prin bunuri nemisicatorie a o asigurati, ca asia poporulu romanu de relegiunea resaritena, care cu sete astepa netiermurit'a mila a Maiestatii Sale, odihnit in inim'a sa, si vindecatu de cumplitile rane, ce-lu tiene intru misielatate si in negur'a nesciintiei, si mai departe se binecuvinte, si se maresca preainaltulu nume alu Maiestatei Sale, preabunulu Imperatu **Franciscu Josifu I.**

7. Scaderea si inapoierea cresterii poporului romanu de relegiunea resaritena locuitoriu in Imperiulu austriacu, de dupa amarnic'a iscusintia a mai intiesiloru acestei natiuni, numai incetarea fostei Metropolitii romane din Transilvania cu inceputulu veaculu trecut, care s'a intemplat din unele imparechieri religioase, o a pricinuit; si despre acesta intru atata este invisu si Sinodulu acest'a: catu deplinu crede, cumca Romanii in privintia trebiloru bisericesci si scolastice numai intru acel'a tipu potu spera o dorita inaintare, deca acelea se vor incredintia obladuirei si inspectiunei unui de sine statatoriu, si de ori care altu capu biserecescu neaternatu, prin proprii soi preoti si prin poporulu alesu Mitropolitu; dreptu aceea Sinodulu acest'a a aflu de trebuintia, cu omagiala si adena umilintia a ruga pre Maiestatea Sa, ca spre a pute alege unu astfelu de Mitropolitu spre partea Romaniloru, de care si in timpurile betrane au mai avutu, preagratiu se se dee inalta voie, de a tione unu generalu Sinodu, infintiatu din toti Episcopii, si reprezentantii clerulu si poporulu romanu, din intregulu Imperiu alu Austriei, pentru acarui dobandire, cu atata mai vertosa indresnesce a se ruga, ca poporulu romanu si intr'altu tipu intru atata este concentratu, si de ori ce alta natiune deschilinitu, catu fora de vin'a sa intru atata inapoi remasulu poporulu romanu de relegiunea resaritena, intru restaurarea unei astfelu de Mitropolitii, prin natiunea romana mai adese ori cerute, crede ca s'ar pute castigati temeulu unui viitoriu mai frumosu; spre redimarea acestii esentiale rugari in dresnesce acestu sinodu cu omagiala umilintia a aduce inainte canonulu alu XII. din soborulu alu patrulu, si canonulu alu XXXIV. alu Apostoloru, in care urmatoriele se ceteșcu: „Episcopiloru fiesce caru neamnu se cuvine a cunoșce pre celu de antatu dintre densii”; deunde firesce urmédia, cumca capulu Episcopiloru romani trebuie se fie Romanu, si acel'a priu trensii alesu.

8. Cea mai de capetenia ingrigire avendu tote staturile bine orenduite, in privintia cresterii poporulu, ca acest'a barem cele mai de antaie de capetenie cunoscentie se aibe despre temeurile relegiunei sale, despre fapte bune, despre mantuintia sufletulu, si despre cunosceroa drepturiloru sale; fiindu ca in Dieces'a acest'a creșcerea si luminarea poporulu, din multe feluri de neajunsuri cu totul au remasu inapoi, adunarea sinodala pomenitele neajunsuri, naintea inaltiatulu Tronulu, pentru cunoscentia cu aplecatiune intru aceste urmarorie cinci puncturi le asterne: a) in multe locuri nu sunt scoli, nici locuintia pentru invetiatoriu; b) in multe locuri desi sunt zidiri pentru scoli, acele asia sunt de negrigite, catu mai vertosu in tempu frigosu, nu e cu putintia a aduna in trensele scolarii; c) in cele mai multe locuri plat'a invetiaturiloru asia e de putienu, catu mai vertosu invetiaturii cu familia ingreuiati, — si acest'a neregulat, si cu tirit'a capatandu-o, catra care adauganduse inca purtarea greumentulu dariloru de comunu, — nu potu din densa tra; d) fiindu ca comunitatile tote in ticalosa stare fiindu, nu potu da plat'a cuviintiosa invetiaturiloru; ba si ajutoriulu intru acest'a despre partea domniei de pamentu s'a curmatu, teneri cultiviti, si spre invetiare indemanateci, spre treapt'a invetiaturii nu se resolveadia; e) carti de invetiatura, ne fiindu fundu, de unde se se castige, mai in tote scolele lipsescu; pe langa aceea Institutulu Teologicu si Pedagogicu, care pana acum s'au sustienutu din funduriile cele de comunu cu Serbii, acum in asia desrendu a venit, catu Profesorii carii si asia inca reu sunt dotati, neavendu de unde primi plat'a sa, institutulu Teologicu in anulu acest'a nici s'a pututu deschide.

Fiindu dara cunoscute pedecile si neajunsurile poporulu romanu de legea resaritena din Dieces'a acest'a in privintia cresterii, si pana atuncia, ce trebile sale cele bisericesci, si scolastice prin unu Sinodu generalu le ar pute lua in lucrare, cu cea mai aplecata supunere roga acestu Sinodu pre Maiestatea Sa Reg. Marire; ca de dupa egal'a indreptare, se se milostivesca: a) a dota tote individurile, care se deprindu in sfera cresterii, in aceea mesura: pe cum sunt dotati cei dela scolile de alte confesiuni. b) Se midilonceasca a se redicati, si a se tione in stare buna zidirile scolastice, precum cele triviale, asia si cele Teologice si Preparandiale Pedagogice din Aradu. c) Se binevoiesca a preporunci in anulu viitoriu deschiderea scoleloru Teologice, denuminduse si casa indemanatica pentru tinererea prelegeriloru.

Mai de parte roga acestu Sinodu pre preinalt'a sa Maiestate, ca cu privilegiulu organisarii scoleloru, se se indure a privi la numerulu celu mare a Romaniloru din Monarchia austriaca, si de dupa dreptulu egalei indreptari, se infintiedie pentru folosulu Romaniloru scoli reale, gimnasiale, politehnice, academice, si Universitati; caci Romanii din timpurile trecute au fostu siliti, cu perdere de multu tempu, a invetiati mai antain limb'a straina, si numai in urma in a sa a se cultivi. Mai departe ca si numerosii fii de Romani la starea militara nunumai in graduri de josu se remana, roga pre inalt'a sa Maiestate, ca se ii primiesca si in institute militare, ca asia militari harnici prefacanduse, si in graduri mai inalte se-si pota dovedi vrednicia, si nemarginit'a sa credintia catra Monarchulu seu.

9. Ca in trebile bisericesci si scolastice a Romaniloru de legea resaritena, in timpu de lipsa la inaltulu Ministeriu, de dupa starile inpregiuru, grabnice si folositorie pasiuri se se pota face: roga acestu sinodu pre prea inalt'a Sa Maiestate, ca se binevoiesca a rendui la ministeriulu Cultulu cate o sectiune statatoria din fii natiunei si a relegiunei nostre, er pe langa Inspectoriulu scoleloru se avemu si Consiliu scolariu.

10. Fiindca natiunea romana in timpurile trecute, in privintia invetiaturiloru au fostu negrigiti, ca prin scolele dela Maiestatea Sa dedupa spiritulu tempului infintiate, se-si pota ajunge si ea dela Dumnedieu hotarit'a luminare, afla de mare dreptate acestu Sinodu a cere, si a ruga pre Maiestatea Sa milostivulu nostru Imperatu: ca si pre fii nostri, — carii dedupa numerulu loru tocmai in asemene mesura porta greumenturile Statulu, si avendu talente frumoșe, cu rivna catra invetiatura, pre sine se osebescu, — mai vertosu de sunt de parenti lipsiti, se se indure ca, si pre cei de alta relegiune a ii ajutorati cu stipendii de a Statulu, ca asia fiindu in stare de a continua invetiaturile si la mai naltele scoli din marea Monarchia austriaca, se esa din trensii folositori medulari ai statulu.

11. Avendu Romanii de relegiunea resaritena din Ungaria si Banatu, comune fundatiuni cu neamulu Serbescu, — Bisericesci, care se administrau in Carloveti, — si Scolastice, in Pest'a; dela acaror'a manipulare Romanii pururea fiindu eschisi, mai vertosu in cele Bisericesci nu putienu scadeie aveau, caci starea funduriloru sale nefiindule cunoscuta, ba si intru folosirea acelor'a putienu fiindu inpartasiti, propasirea Romaniloru intru cultura

förte s'a inpedecatu; in urmarea egalei indreptatiri, trebuindu se incete predominarea unui poporu asupra altui'a, cu fiésca umilitia röga acestu Sinodu pre preinalt'a Sa Maiestate, ca se se milostivésca a denumi o comisiune desinteresata, carea cu de ameruntulu cercandu starea pomeniteloru funduri, partea dedupa dreptate nöue cuvenita spre mai departe manipulare nöue se ni o dee.

12. Preotii si invetiatorii nostri fiindu förte reu dotati, töta a loru plata stä mai vertosu din câtva pamentu, care nu ca proprietariu, ci numai ca usu-fruictuariu lu-folosescu, si totusi contributi'a dupa acel'a intru aceea mesura sunt siliti a plati, precum platescu aceia, carii au pamentu propriu, cu cea mai adenca supunere röga adunarea sinodala pre preamilostiv'a sa Maiestate: ca luandu in socotintia ticalós'a stare a preotiloru si invetiatoriloru nostri, si panä ce despre inbunatirea acestor'a parintesce se va ingrigi, se binevoiesca dela greumentulu acést'a a ii deslegä, adaugandu si aceea smerita rugare, ca unde casa parochiala nu este cas'a cea propria a preotului, in carea locuesce se fie scutita.

13. Resiedinti'a Episcopésca din Aradu, cu privilegiu grozavei revolutiuni trecute, prin detunările din vecin'a cetate Imperatésca spre orasiulu Aradu, aprindienduse, Episcopulu cu mare dauna a clerului, cu miciorarea demnitatii si vadii episcopesci, e silitu a se scuti in cas'a viarie din Cuvinu, — deci privindu la ingreoierea si intardiarea oficiului, despre o parte ca se nu remana trebile Eparchiei desipate, era despre alt'a ca cele trebuintiose la cancelaria se fie laolalta, neincungiurata lipsa a aflatu adunarea sinodala, a rugä pre preanalt'a Sa Maiestatea: ca nainte de töte se se indure cu parintésca sa bunavoire a midiloci pentru Dioces'a acést'a redicarea unei resiedintie potrivite demnitatii Episcopesci, asiderea casa natiunei, carea pentru tienerea consistoriului de acést'a religiune in Oradea-mare s'a folositu, si de mai multi ani prin focu mistuita, jace in ruine, se se milostivésca a o restatornici.

14. Cunoscandu acestu sinodu nenumerate lipse a trebiloru bisericesci si scolastice, care neincungiuratu mai edese ori poftescu indreptare si inbunatire, de lipsa afla a se cere dela preanalt'a Sa Maiestate: se i se deo voie de a se tiené in totu anulu unu sinodu eparchialu, statatoriu din comembri bisericesci si mireni intru asemene numeru, a carui tienere ca in viitoru cu bunu rendu se cure, si drepturile, care se atingu de temeinic'a lui indreptare, intru putere deplina se se póta asiedia, in privinti'a infintiarrii aceluia, cu fiésca plecatiune spre intarire aceste urmatörice le aterne naintea Maiestatii Sale:

(Finea va urmä).

Introducere in Economia.

(Urmare.)

§. 8.

Gunoirea pamentului.

Primavér'a séu tömn'a, — plugariulu duce pre pamentulu, care voiesce se-lu sémene — gunoiu de ajunsu. Pe unu lantiu (ju-geru 1600^o□) celu pucinu 40 de cara.

Gunoiu se descarea in gamedü mici, apoi se imprascia, dar numai atät'a, câtu socotimu, ca vom poté arä in aceea di, ca nu e bine se stee gunoiulu multu timpu resfiratu, ca se usca, si perde multu din puterea sa.

§. 9.

Pregatire pentru aratu.

Este sciutu, ca plugariulu, de primavér'a, — pana tardiu tömn'a are de lucru cu plugulu, ca se are si se agorésca holdele sale. De aceea se cade ca acést'a unélta se i fia in töta or'a chitita si la indemana. Inca de cuiérna — ferele plugului trebuie ascutite, si cum vine primavér'a se cade a porni la lucru, ca holdele se nu remana perlöge.

§. 10.

Aratulu.

Plugariulu trebuie se fia cu mare bagare de séme la aratu, cäci aratur'a buna multu ajuta rödirea pamentului. Pamentulu grosu trebuie aratu afundu, ér pamentulu slabu — abia de 4—5 degete de adencu.

§. 11.

Semenatulu.

Griulu, mai mare parte se sémana tömn'a, si acést'a se chiama griu de tömna; este apoi griu si de primavéra. Secar'a éra este de tömna si de primavéra. Cucuruzulu, orzulu, ovesulu, cartofii si töte legumele se sémana primavéra.

§. 12.

Grapatulu.

Candu grapamu, trebuie se grigimu, ca pamentulu se se asemenésca bine, si semintiele se fie de o potriava acoperite cu pamentu; brusii si gliiele ce se afla pre aratura trebuie sparte bine si merutielite.

Ocupatiunea a 3. Cäte cara de gunoiu trebuie pe unu ju-geru de pamentu? — Cum se umbla cu gunoiulu? — Cum se cade a ne pregati pentru aratu? — Cum se ara pamentulu grasu? — Dar celu slabu? — Candu se sémana griulu? — Dar cucuruzulu? Ce grige trebuie se avemu la gapatu? —

§. 13.

Grigirea bucateloru semanate.

Nu e destulu a aruncä numai sementi'a in pamentu si a o lasä in scirea Domnului, ci plugariulu trebuie se cercetedie adeseori holdele sale.

Déca obsérva, ca pre cutare holda stä apa, indata se faca siantiurele, ca se se scurga. Buruenele trebuie plivite, mai cu séma neghin'a din griu, mazaric'a s. a. Cucuruzulu, cartofii s. a. se sépa de döua ori, — numai asia este sperantia de o recolta buna.

§. 14.

Recolt'a.

Recolt'a se incepe in Iuliu, cu seceratulu orzului. Apoi urmédia: secar'a, griulu si ovesulu. Cu seceratulu trebuie se ne portamu bine. Nu trebuie se lasamu bucatele se se pré rescöca, ci se lucramu cu sirguintia diu'a si nöptea, si in câtu ni este cu potintia se le scutimu bine de plöia.

Mare bucuria au plugarii de recolta, candu si-vedu bucatele redicate in cruci, clai si stoguri.

Recolt'a se continua in Septemvre si Octomvre, cu culesulu cucuruzului, a cartofiloru si pre rondu — cu culesulu tuturor legumeloru si a pömeloru:

Ocupatiunea a 4. Descrieti: cum trebuie grigite bucatele semanate? — Candu se incepe recolt'a? — Ce grige trebuie se avemu la secere? — Candu se continua recolt'a? —

§. 15.

Temeiulu plugariei.

Temeiulu plugariei este: pamentulu propriu. Si acést'a se numesce avere (posesiune) nemiscatöre.

Romanii preste totu, au pamentu pucinu, si tocma de aceea se cade se-lu lucre bine, ca se li aduca folosü si venitu mare, — se nu fie siliti a lucrä la altii, ca nisce servj si cersitori, cari n'au casa si mésa.

§. 16.

Starea plugariei la Romani.

Plugari'a la Romani se afla in stare förte primitiva (slaba) si sórtea plugariloru nostri — preste totu luata — nu e prea imbucuratöre.

Iobagi'a cea apesatöre, — intunereculu si nesciinti'a, au facutu pre multi plugari romani nelucratari, si fara iubire catra mosi'a, ce li-au datu Dumnedieu.

Astadi inse candu plugariulu e liberu si domnu preste mosi'a sa — nu iobagiu si sclavu — este chematu a iubi invetiatur'a si luminarea, ca se fia capace a-si chivernisi mai cu istetime mosi'a sa.

§. 17.

Chivernisirea cu istetime.

Plugariulu vá chivernisi pamentulu seu cu istetime, déca—lu-vä lucrä bine, si-lu vá semenä la timpu, cu acele bucate si nutrimete, care i suntu mai de lipsa, si le poté vinde cu pretiu mai bunu; déca bucatele si nutrimetele, nu le va vinde nainte de timpu; déca se va retrage dela cheltueli, care suntu mai mari de cum este venitulü seu; déca va tienti cu töta inim'a, ca se ajunga la o stare mai buna, si i vá jace la inima dical'a: Ajutate singuru, si Ddieu — ti-va ajutä.

Ocupatiunea a 5. Care este temeiuulu plugariei? — In ce stare se afla plugari'a la Romani? — Descrieti: cum poté chivernisi plugariulu cu istetime? —

(Va' urmä)

I. Tuduescu.

VARIETATI.

** (Hirotesire si hirotonire.) Parintele parochu si asesoru consistorialu in districtulu consistoriului oradanu, *Vasiliu Papp*, in 30 decembre a tr., prin Escelenti'a Sa Preasantitulu metropolitu Mironu Romanulu fu hirotesitu de *protopresbiteru* pentru tractulu Beiusiului. Er la 1 Ianuaru *Iosifu I. Ardelenu* fu hirotonitu intru presbiteru, ca fiitoriu capelanu in Chitighazu.

□ **Bibliografia.** A esitu de sub tipariu: „*Limb'a materna in Institutetele pedagogice si clasele populare romane* de Dr. Ilarionu Puscariu protos. si prof. la Inst. archidiecepsanu teol. pedagogicu din Sibiu.

CONCURSU 1

Pentru ocuparea postului invetiatorescu dela scol'a romana ort. conf. din comun'a Monostoru de carele sunt legate urmatoarele emoluminte: in numerariu 160 fl. in pamentu, 2 jugere aratura 60 □ gradina, si cuartiru liberu, in naturale 60 meti grâu, 4 orgii de lemne si 8 orgii de paie din care are se se incaldiésca si scol'a.

Doritorii de a ocupa acestu postu sunt avisati recursurile instruate in intielesulu statutulu organicu proviedute cu testimoniu de calificatiune si cu testimoniu despre absolvirea cu succesu bunu a 4 clase gimnasiale—ale substerne subscrisului pana la 10 Februaru 1875 c. v.

Timisiór'a in 4 Ianuaru 1875.

Comitetulu parochialu,

In contielegne cu mine *Nicolau Cosariu*, insp. cerc. de scóle.

Nr. 7.
18. scol.

CONCURSU. 1

In urm'a decisiunei Consistoriului plenariu de datulu $\frac{7}{19}$. Octobre a. tr. Nr. 1226/93. prin acést'a se prolungesce terminulu de concursu pentru catedr'a profesoralu dela institutul teologicu din Aradu, pana la 1. Fauru a. c. st. v. Recurintii au se produca celu putienu testimoniu de 8. clase gimnasiale, de maturitate, de teologia si de calificatiune. Salariulu anualu e de 800. fl. v. a. si dupa imprejurari cortelu liberu.

Aradu, din siedinti'a consistoriala a senatulu de scóle tiena in $\frac{16}{23}$. Ianuaru, 1875.

Andrei Papp,

Proostinccelu si Vicariu episcopescu.

Concursu. 3

Pentru postulu invetiatorescu din Comun'a bisericésca Siagu, Inspectoratul Temisioriei se deschide concursu pana in 15. Februaru a. c.

Cu acestu postu sunt legate urmatoriele beneficie:

1. 105 fl. v. a. si 8 fl. pausialu scripturiticu.
2. 20 meti de grâu si 20 meti cucurudiu.
3. Patru lantie pamentu aretoriu.
4. 7 stangeni de lemne din cari se va incaldi si scol'a.
5. Cuaitiru liberu cu gradina mare.

Doritorii de a ocupa acestu postu au se tramita recursule sale instruite conformu §-13 din statutulu organicu stilisate catre comitetulu parochialu Inspectorulu de scóle Dr. Vasiciu in timpul prescristu mai susu, si incátu se pote se se arete in vre'o dumineca ori serbatore in bisericu si se cante.

Siagu 1. Ianuaru 1875.

Comitetulu parochialu.

Cu scirea si invoierea mea: *Dr. Vasiciu*, insp. cer. de scol.

Cu tipariulu lui *Stefanu Gyulai*. — Proprietatea si editur'a diecesei aradane — Redactoru. *Vinceniu Mangra*.

Nr. 88. Pr.

Tuturoru pt. asesori consistoriali in districtulu Consist. din Aradu.

Prin acést'a, spre scire si acomodare Ti se comunica

Seri'a

termineloru de siedintie, la cari asesorii consistoriali au se partecipe in decursulu anulu solaru 1875.

Nr. eur.	Numele asesorilor consistoriali	Locuinti'a	Januaru 16	Februaru 6	Fauru 27	Martiu 20	Maiu 1	Maiu 23	Iuniu 12	Iuliu 3	Iuliu 24	Augustu 14	Septembrie 4	Septembrie 25	Octobre 16	Novembre 6	Novembre 27	Decembre 18
			I. Senatulul strinsu bisericescu.															
1	Andrei Papp	Aradu	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
2	Iosifu Goldisiu	Aradu	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
3	Moise Bocsianu	Curticium	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
4	Ioanu Groz'a	Halmagiu	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
5	Petru Anc'a	Ghiroda	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
6	Moise Grozescu	Batania	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
7	Ioane Cornea	Chisineu	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
8	Vasiliu Zorlentianu	Capruti'a	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
9	Stefanu Opreatu	Nereu	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
10	Nicolau Beldea	Siri'a	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
11	Iuliu Bogdanu	B.-Comlos	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
12	Georgiu Chirilescu	Chitighazu	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
13	Vincen. Schelegianu	Aradu	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
15	Ioanu Damsia	Seceni	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
14	Demetriu Papu	Covasintiu	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
II. Senatulul scolaru,																		
Nr. eur.	Numele asesorilor consistoriali	Locuinti'a	Januaru 23	Februaru 13	Martiu 6	Martiu 27	Maiu 8	Maiu 29	Iuniu 19	Iuliu 10	Iuliu 31	Augustu 21	Septembrie 11	Octobre 2	Octobre 23	Novembre 13	Decembre 4	Decembre 22
			III. Senatulul Epitropescu.															
1	Georgiu Popa	Aradu	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
2	Sigis. Popoviciu	B.-Inen	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
3	Dr. Atan. Siandor	Aradu	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
4	Ioane P. Deseanu	"	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
5	Ioane Rosiu	"	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
6	Vinceniu Babesiu	Pest'a	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
7	Dr. Paulu Vasiciu	Timisior'a	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
8	Meletiu Dreghiciu	"	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
9	Trifonu Sietetianu	Chiseteu	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
10	Ioane Russu	Aradu	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
11	Georgiu Cratiunescu	Belintin	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
12	Alexiu Popoviciu	Comlosiu	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
13	Ioane Moldovanu	Aradu	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
14	Vasiliu Beliesiu	Giuliti'a	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
15	Svetozaru Petroviciu	R.-Checia	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
16	Petru Popoviciu	Aradu	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
17	Ioane Tuducescu	Lipova	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2
18	Vichentie Cernetiu	Mosniti'a	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
19	Ioanu Ardeleanu	Pecic'a	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1

Aradu $\frac{16}{23}$. ianuaru 1875.

Andrei Papp, m. p. protosinccelu, vicariu episcopescu presiedinte consistorialu.